

Rekonstrukce Strahovské knihovny. Restaurování Filosofického sálu

Projekt byl realizován za podpory Finančního mechanismu Norska, Magistrátu hl. města Prahy a Ministerstva kultury České republiky.

Tisková zpráva

V Praze dne 8. prosince 2010

Dnes byly v areálu Strahovského kláštera opět zpřístupněny veřejnosti i badatelům prostory Filosofického sálu Strahovské knihovny. Skončily tak práce na velkém projektu realizovaném v krátkém čase – od července 2009 do prosince 2010. Vlastním restaurátorským pracím předcházela od února 2009 ještě etapa přípravy projektu, plánování a zajištění technických a uměleckých potřeb, pomůcek a dokumentů. A ještě před tím schválení záměru a zajištění financování.

Cílem projektu je obnova kulturního dědictví s nadnárodním významem – Strahovské knihovny, která je součástí komplexu Strahovského kláštera premonstrátů pocházejícího ze 12. století. Projekt zahrnoval komplexní restaurování Filosofického sálu – obnova mobiliáře knihovny, restaurování nástropní malby a kazetové podlahy, které se nachází ve Strahovské knihovně. Sál o půdorysu 32 x 10 m a 14 m vysoký s téměř 50 000 svazků byl po podrobném průzkumu restaurován, byly odstraněny i nevhodné přemalby a úpravy z padesátých let 20. století.

Strahovská knihovna je určena pro kulturní, badatelské a literární účely. Pro badatele je zde studovna, která jim bezplatně poskytuje své služby. Stejně tak je knihovna častým cílem návštěv tuzemských a zahraničních turistů. Ročně navštíví objekt Strahovské knihovny včetně kulturních, společenských a vzdělávacích akcí přibližně 250 000 lidí. Vzhledem k obrovskému zájmu o tuto památku i v období rekonstrukce, lze nyní očekávat zvýšenou návštěvnost, na kterou je knihovna připravena. Informace o otevírací době jsou na internetových stránkách kláštera www.strahovskyclaster.cz.

Projekt „Rekonstrukce Strahovské knihovny. Restaurování Filosofického sálu“, je součástí celkového záměru „Rekonstrukce Strahovské knihovny“. Časově navazuje na projekt opravy střech nad oběma sály (Filosofický a Teologický) Strahovské knihovny financovaný z vlastních zdrojů řádu a částečně z dotace Ministerstva kultury.

Základní faktografii a údaje najdete v příloze této tiskové zprávy.

V románských sálech areálu byla současně otevřena nová audio-vizuální expozice věnovaná historii a významu kláštera. Informuje o životě Vladislava II, od roku 1158 prvního českého krále, který spolu s olomouckým biskupem Jindřichem Zdíkem založil v roce 1140 klášter řeholních kanovníků na Strahově. Ostatky Vladislava II. byly později uloženy v bazilice na Strahově. Návštěvníci uvidí také instalace věnované historii a struktuře premonstrátského řádu v Evropě. Poslední sekce je věnována vedutě strahovského areálu z ptačí perspektivy, která zachycuje stav kolem roku 1690. Nad vedutou se v oblacích vznášejí ochránci kláštera - Panna Maria a svatý Norbert.

K ještě vyššímu uspokojení zejména badatelské veřejnosti jistě přispěje i dnes podepsaná smlouva o spolupráci mezi Strahovskou knihovnou a Biblioteca Ambrosiana Miláno, která se svými sbírkami i postavením řadí k nejstarším a nejvýznamnějším světovým knihovnám. Za Královskou kanonii premonstrátů smlouvu stvrdil opat M. Pojezdný, za italskou stranu Mons. Franco Buzzi, prefekt knihovny.

Jan Stolár
Manažer publicity projektu

mumbay@seznam.cz
605 221 093

Rekonstrukce Strahovské knihovny. Restaurování Filosofického sálu

Projekt byl realizován za podpory Finančního mechanismu Norska, Magistrátu hl. města Prahy a Ministerstva kultury České republiky.

Fakta, informace a zajímavosti

Realizací projektu vzniknou následující výstupy:

500 m² zrestaurované nástropní malby (více než 3 volejbalová hřiště)

400 m² zrestaurované parketové podlahy (2 tenisové kurty)

900 m² restaurovaných knihovnických skříní (třetina hokejového kluziště)

Během rekonstrukce bylo demontováno, restaurováno a položeno zpět 556 ks dřevěných podlahových kazet. Práce si vyžádaly vystěhování, uložení v náhradním depozitáři a nastěhování zpět cca 50.000 knih ze Strahovské knihovny.

Realizátor projektu: Královská kanonie premonstrátů na Strahově

Řád premonstrátů byl založen v roce 1121 sv. Norbertem z Xanten v lokalitě Prémontré v diecézi Laon (Francie). Řád byl a dodnes je svazkem samosprávných klášterů. Jeho nejvyšší autoritou je generální kapitula, které předsedá generální opat. **Hlavní současné aktivity:** Pastorační činnost v rámci svěřených farnostech, výchovná činnost – práce na školách středních a vyšších stupňů, rozvoj kulturní a vědecké činnosti. Pořádání kulturně společenských aktivit v rámci Strahovské knihovny a obrazárny.

Partner projektu: Národní archiv ČR

Hlavní dodavatel: GEMA ART GROUP a.s., Praha (realizace restaurátorských prací)

Celkové náklady na realizaci prací začleněných do projektu Finančního mechanismu Norska činily 1,9 miliónu EUR. Z toho:

Grantový **příspěvek Finančních mechanismů Norska** byl ve výši 1,6 miliónu EUR.

Příspěvek z Magistrátu hl. m. Prahy činil v roce 2009 5,9 miliónu Kč a v roce 2010 2,5 miliónu Kč (z čehož 3,4 mil. Kč bylo určeno na restaurátorské práce prováděné nad rámec rozsahu prací začleněných do Finančního mechanismu Norska).

Příspěvek Ministerstva kultury České republiky v roce 2010 činil 2,8 miliónu Kč.

Finanční mechanismy EHP a Norska

V květnu 2004 založily tři nečlenské státy EU - Island, Knížectví Lichtenštejnsko a Norské království – program „Finanční mechanismus Evropského hospodářského prostoru“. Norské království založilo i vlastní, „Norský finanční mechanismus“.

Na základě obou Finančních mechanismů se státy EHP/Norsko zavazují přispívat ekonomicky slabším zemím v Evropském hospodářském prostoru (tj. deseti novým členskými státy Evropské unie, a dále Španělsku, Portugalsku a Řecku), a to poskytováním grantů na investiční a rozvojové projekty v rámci vymezených prioritních oblastí:

- Uchovávaní evropského kulturního dědictví
- Ochrana životního prostředí
- Rozvoj lidských zdrojů
- Zdravotnictví a péče o dítě
- Podpora udržitelného rozvoje
- Vědecký výzkum a vývoj

Programy tzv. „Finanční mechanismy EHP a Norska“ (zkrácené „FM EHP/Norsko“) představují grantový systém udělující nevratné dotace projektům, které ve veřejné soutěži získají kladné hodnocení, jsou doporučeny Ministerstvem financí ČR, sektorovými ministerstvy ČR a jsou schváleny řídicími orgány (Kancelář Finančních mechanismů, Ministerstvo zahraničních věcí Norského království).

Funkci *Národního kontaktního místa* (NKM, National Focal Point) zabezpečuje Ministerstvo financí ČR, které je celkově zodpovědné za řízení aktivit Finančních mechanismů EHP/Norska v České republice.

Prostřednictvím FM EHP/Norsko je možné poskytovat českým subjektům finanční příspěvky na investiční a rozvojové projekty v prioritních oblastech, mezi něž patří například právě obnova kulturního dědictví.

Další informace vč. např. seznamu podpořených projektů v ČR najdete mj. na http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/hs.xsl/fm_norska.html

Kontakty

Ministerstvo financí
Centrum pro zahraniční pomoc
Letenská 15, 118 10 Praha 1

Velvyslanectví Norského království
Hellichova 1, 118 00 Praha 1

Co je Filosofický sál Strahovské knihovny a co se objevilo při jeho rekonstrukci

Filosofický sál

Opat Václav Mayer se rozhodl v poslední čtvrtině 18. století vybudovat pro četné přírůstky knihovny nové knihovní prostory. Na místě původní sýpky nechal pro tento účel vystavět Filosofický sál. Tento sál byl vybudován Janem Ignácem Palliardim, naturalizovaným italským architektem. Průčelí bylo vybudováno již v roce 1783, interiér z ořechového dřeva byl převezen ze zrušeného premonstrátského kláštera v Louce u Znojma. Rozměry budoucího sálu byly přizpůsobeny rozměrům polic. Interiér byl instalován v letech 1794 – 1797 jeho původním autorem Janem Lahoferem z Tasovic a upraven do raně klasicistní podoby. Udivující jsou rozměry sálů (délka 32 m, šířka 10 m a výška 14 m).

Vznik nástropní malby a její rekonstrukce

Strop louckého sálu tvořila již nedochovaná freska „Duchovní vývoj lidstva“ namalovaná r. 1778 F. A. Maulbertschem. Pro zachování integrity byla výzdoba stropu na Strahově zadána opět Maulbertschovi, který vytvořil skicu technikou olejomalby na plátně. Při rekonstrukci se také ukázalo, že Maulbertsch měl při práci na fresce jednoho, snad i více pomocníků, což dokazují očividně rozpoznatelné rukopisy. Určitá hrubost a tvrdost s anatomickými chybami poukazující na pomocníka jsou v kontrastu s autorovým rukopisem naprosté jistoty, vysoké expresivnosti, vitality a gestikulární přesnosti. Pastózní technikou a malbou ve více vrstvách dosahoval optické hmotnosti.

Pro otevřenost barevné škály může být považován za předchůdce impresionismu.

V průběhu 200 let byla freska poškozena a nejméně 2x opravována. Místa s chybějící vrstvou malby byla v pozdějších letech lokálně zaretušována, plocha nebe z větší části přemalována, což prokázal podrobný restaurátorský průzkum provedený v r. 2009. Součástí průzkumu byla i fotodokumentace v UV a IR, která potvrdila četné přemalby v bílých partiích. Část přemalby byla v rámci dnes ukončeného projektu odstraněna. Jedním ze zásadních zásahů bylo odkrytí původní malby s nástroji umučení Krista – houby a kopí na kříži, který drží Matka církev v části stropu s výjevem Alegorie Nového zákona.

Restaurování dřevěných prvků a knihovních skříní patřilo k časově nejnáročnějším součástem projektu. Značnou práci přinesla sama podlaha sálu, pokrytá čtvercovými parketovými kazetami. Bylo demontováno, restaurováno a položeno zpět 556 dřevěných podlahových kazet. Skladba podlahy a její prvky zůstaly původní, včetně opětovného podsypání parket vrstvou (původních – 200 let starých) pilin, která vyrovnává nerovnosti prkenné podlahy a rubové strany parket.

Kolem celého sálu je ve výšce cca 8 m vystaven ochoz, přístupný po dvou točitých dřevěných schodištích. Všechny stěny a prostory mezi okny jsou obloženy

knihovnamí dosahujícími až k ochozu (cca 8m), nad ochozem je další řada knihoven (vysokých cca 4 m), dosahujících až ke klenbě s malbou. Celá konstrukce ochozu a jednotlivé knihovny jsou zdobeny bohatými zlatenými řezbami. V čele sálu nad ochozem jsou velké zlatené sochy andělů.

Restaurování knihovnických skříní znamenalo očištění, odstranění nevhodných povrchových úprav, doplnění chybějících částí, opravu mechanických zařízení, opravu zlatení, doplnění kovových částí, repasi schodiště a restaurování a zlatení táflování, restaurování plastik andělů. Zajímavým prvkem jsou dvě točitá schodiště, která jsou ukryta za dvířky, která napodobují táflování knihovny. Iluzi knihovní skříně dotvářejí falešné knihy.

Při restaurátorských pracích na knihovnických skříních byly používány vesměs historické truhlářské postupy a technologie.

Stěhování, zabezpečení, uskladnění knih zahrnovalo práci s téměř 50.000 svazků z 16. - 20. století, jejich vynětí, uložení do přepravních boxů, transport, uskladnění a opětovné uložení. K tomuto účelu byly vyvinuty a vyrobeny speciální přepravní palety, které umožnily šetrné zacházení se svazky. Klíčové je, že po celou dobu byly fondy pro badatele dostupné.